

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

היכל
תשיעי

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

דבר מלכות

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שיחת אור ליום ה' פ' ויגש, ה' טבת ה'תשנ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה
הי' תהא שנת פלאות בכל
שנת המאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

בזקנינו גו' בבנינו ובכנותינו, האנשים והנשים והטף – איז „ארו עם ענני שמיא“³⁶ – צוזאמען מיט די החלטות טובות בנוגע צו צדקה און מעשים טובים בכלל ובפרט – בארצנו הקדושה, און דאָרטן – בירושלים עיר הקודש, ובהר הקודש, ובבית המקדש השלישי.

ותיכף מיד ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכאו"א מהנוכחים שיחיו ב' שטרות של דולר, הא' – לעשות בו כטוב בעיניהם, והב' – לתתו (או חילופו) לצדקה].

בלי שום הפסק. ד.ה. אַז דורך דער מעשה הצדקה האָט מען תיכף ומיד (און נאָך קודם המשך הדיבור בכל דברים אלו) די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו (צוזאמען מיט אלי' הנביא זכור לטוב המבשר את הגאולה³⁵). וב-מילא וועט מען אָפגעבן די צדקה (וכל המשך הענינים שלאח"ז) בארצנו הקדושה, ובירושלים עיה"ק, ובהר הקודש. – [און אויב ח"ו ס'וועט זיין אַן עיכוב, וועט מען דאָס אָפגעבן בזריות יעדער-ער במקומו ובעירו, ובהוספה מדילי].

ועוד והוא העיקר – אַז „בנערינו ו-

(36) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(35) פרש"י בחוקותי כו, מב. ועוד.

בס"ד.

פתח דבר

הננו מוציאים לאור שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א דאור ליום ה' פ' ויגש, ה' טבת שנה זו.

מערכת „אוצר החסידים“

מוצש"ק פ' ויגש, ה'תשנ"ב (ה' תהא שנת נפלאות בכל).
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו – התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל
בגאולה האמיתית והשלימה
נאו תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

בס"ד. שיחת אור ליום ה' פ' ויגש, ה' טבת* ה'תשנ"ב

— אחרי תפלת ערבית —

שבויים בפשטות⁵], בריינגט („גוררת“) אָז מ'זאָל מקיים זיין (נאָך מצוות, ובפרט ובעיקר) מצות פדיון שבויים, און אין דעם ענין (פון פדיון ספרים) זעלבסט:

בימים אלו איז דאָ אַ „קבוצה“ פון ספרים, צוזאַמען מיט כתבי־יד ה־מצורפים לספרים אלו, וועלכע וואָרטן אויף זייער פדיון שבויים, אָז זיי זאָלן אומגעקערט ווערן צו זייער אמת'ן בעל הבית, וואָס דאָס איז נשיא דורנו דער רבי דער שווער, אומגעקערט ווערן צו זיינע ד' אמות, וועלכע זיינען צוזאַמען מיט די ד' אמות פון דעם בית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים (וגמילות חסדים בפרט) — „בית רבינו שבבבל“⁶.

און וויבאלד אָז „מצוה גוררת מצוה“ — איז מובן עַד ד' בנדוד'ד, אָז דער (קיום מצות) פדיון שבויים בה' טבת — בריינגט אויך דעם (קיום מצות) פדיון

(5) דמובן, שגודל הענין שבמצות פדיון שבויים (שפודים ישראל השבוי ביד אוה"ע) הוא ג"כ בנוגע לכל ספר וספר בתורה — תורתו של הקב"ה — הנמצא בשב"י תחת ידי זרים. ובפרט ההתורה (כולל כל ספר בתורה) היא „חיינו ואורך ימינו“ (נוסח ברכת „אהבת עולם“ דתפלת ערבית — ע"פ נצבים ל, כ).⁶

(6) מגילה כט, א. וראה בארוכה לקמן ח"ב ע' 465 ואילך, בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל. (7) ויש בזה גם הסיוע מהקב"ה — כהמשך לשון המשנה שם „שכר מצוה מצוה“, שטן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת שיעשה אחרת (ראה רע"ב, מדרש שמואל, ועוד), כולל ובעיקר — שיעשה מצוה זו עצמה.

(*) ולהעיר ממאחז"ל (ברכות נו, א. וש"נ) „אל תקרי מורשה אלא מאורשה“, ולכן „עובד כוכבים ששוקק בתורה חייב מיתה“ (סנהדרין נט, א).

א. דער היינטיקער טאָג ה' טבת איז פאַרבונדן מיט דעם שחרור און „פדיון שבויים“ פון די ספרים און כתבים פון רבותינו נשיאינו אין ספריית אגודת חסידי חב"ד ליובאוויטש, שבנשיאותו ובהנהלתו פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ו„הימים האלה נזכרים ונעשים גו"י — אָז בשעת עס קומט דער טאָג מדי שנה בשנה, איז „נזכרים“ און דורך דעם „נעשים“ די ענינים וועלכע האָבן זיך אויפגעטאָן בפעם הראשונה.²

ועל פי דברי המשנה³: „מצוה גוררת מצוה“ (אָז דער קיום פון אַ מצוה בריינגט דעם מענטשן (המקיים את ה־מצוה) צו מקיים זיין נאָך אַ מצוה, ובפרט ובעיקר — מקיים זיין די מצוה עצמה) — וואָס דאָס איז אַ כלל בנוגע צו יעדער מצוה, עאכר"כ בנוגע צו דער „מצוה רבה“⁴ פון פדיון שבויים — איז פאַרשטאַנדיק, אָז די מצוה און ענין פון פדיון שבויים וועלכע האָט זיך אויפ־געטאָן אין דעם טאָג פון ה' טבת [וואָס איז מעין ובדוגמת דעם ענין פון פדיון

(*) היום בו „דידן נצח“ באופן גלוי לעיני כל העמים (בבית המשפט הפדרלי) בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש.

(1) לשון הכתוב — אסתר ט, כח.
(2) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבי"ם, הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. ולהעיר ממשנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה.
(3) אבות פ"ד מ"ב.
(4) ב"ב ה, ריש ע"ב. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ה"י. וראה גם טוש"ע יו"ד ר"ס רנב.

דער אויבערשטער זאָל מקבל זיין תפלות בני ישראל, און תיכף ומיד³² פודה זיין די אַלע ספרים, און פודה זיין אַלע אידן בגאולה האמיתית והשלימה:

ו„בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובכנר־תינו“³³ גייט מען צוזאַמען מיט אַלע ספרים — סיי די ספרים וואָס מ'האָט שוין אומגעקערט, און סיי די ספרים (וכת"י) וואָס מ'גייט אומקערן תיכף ומיד ממש — לאַרצנו הקדושה.

ה. על פי מ"ש (בהמשך צו „ציון ב־משפט תפדה“, כנ"ל ס"ג) „ושב"י ב־צדקה“³⁴, ד.ה. אָז צדקה טוט אויף דער ענין פון פדיון שבויים (וכמאחז"ל³⁴ „גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה“) — וועט מען איצטער מאַכן יעדערן פון אייך אַ שליח לצדקה. מ'וועט געבן צוויי שטרות: איין שטר מיט וועלכן יעדערער קען טאָן כטוב בעיניו, און אַ צווייטן שטר אויף אָפגעבן לצדקה.

ויה"ר אָז דער קיום מצות הצדקה זאָל ניט נאָר מקרב ומזרו זיין די גאולה, וואָס אויך זירו האָט כמה שיעורים ואופנים, זאָל דאָס זיין אַ זירו ע"ד ווי סמיכות גאולה לתפלה — אָז דאָס איז

(27) ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ב (מב"י שם): „לימוד זה (ממ"ש תהלים יט, טו) יהיו לרצון וגו' צורי וכתבי אחריו (שם כ, ב) יענך ה' ביום צרה) אינו אלא סמך בעלמא ועיקר סמיכות גאולה לתפלה הוא מדברי חכמים וכו'“.
(28) ברכות פ"א ה"א. הובא בפרש"י ברכות ד, ב ד"ה זה הסומך. טור ושו"ע אדה"ז שם.
(29) פני משה לירושלמי שם. וכ"ה הלשון במקומות שבהערה הקודמת.
(30) פ"מ שם.
(31) ביחד עם השבח וההודאה להש"ת על „גאולה“ זו, מעין וע"ד ברכת „גאל ישראל“ — ש„מרצהו (להקב"ה) בתשבחות וקלוסין של יצי"מ והוא מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו“ (פרש"י שם).

(32) ד"ל, שכשם שסמיכות גאולה לתפלה היא באופן שאין שום הפסק ביניהן [גם לא באמירת פסוקי תורה, שלכן אחז"ל שהפסק אדני" שפתי תפתח גו' תפלה אריכתא דמיא, כנ"ל בפנים (ראה הגמ"י הל' תפלה פ"ב אות ד. מרדכי לברכות ט, ב. טוש"ע ודאדה"ז או"ח ר"ס קיא)], ע"ד הוא גם בנוגע למילוי הבקשות שבתפלה (שנפעל ע"י סמיכות גאולה לתפלה, כפנים) — שהוא בסמיכות ממש להתפלה והבקשה. וראה תניא אגה"ת פ"א (ק, א): ואילו לא היינו חוזרים וחוטאים היינו נגאלין מיד כמו שאנו מברכין בא"י גואל ישראל (וראה גם לעיל שם בנוגע לבקשת הסליחה בברכת סלה לנון).
(33) בא י, ט.
(34) ב"ב י, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

דער עיקר²⁷ טעם אויף סמיכות גאולה לתפלה איז בכדי אָז די תפלה זאָל נתקבל ווערן, ווי ער זאָגט אין ירושלמי²⁸, „כל מי שאינו תוכף לגאולה תפלה למה הוא דומה לאהבו של מלך שבא והרתיק (ודפק²⁹) על פתחו של מלך, יצא לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג, עוד הוא הפליג (גם המלך הפליג ממנו)³⁰“.

מעין ועל־דרך זה איז אויך בנידון־דידן:

ה' טבת איז אַ טאָג פאַרבונדן מיט דעם ענין פון „גאולה“ — די גאולה און פדיון פון ספרי רבותינו נשיאינו (כנ"ל סעיף א). און תיכף בסמיכות צו דער „גאולה“ איז דאָ די „תפלה“ ובקשה כו' אויף די ספרים וועלכע וואָרטן נאָך אויף זייער פדיון, ועוד ועיקר — די תפלה אויף דעם פדיון הכללי בגאולה האמיתית והשלימה (כנ"ל ס"א ואילך).

און דורך דעם וואָס די תפלה קומט בסמיכות לגאולה, ובנדוד'ד — אָז די תפלות הנ"ל קומען בסמיכות צו דער פעולה פון „גאולה“ — דער פדיון שבויים וועלכער האָט זיך אויפגעטאָן ביים זה, ה' טבת³¹ — איז דאָס פועל, אָז

און אומקערונג פון די ספרים און כתבי יד האמורים.

ויש להוסיף, אז דער ענין האמור [פון „מצוה גוררת מצוה“ – ממצוה אחת דפדיון שבויים למצוה שני' דפדיון שבויים] איז נאך מער אונטערשטראכען בשעת ס'רעדט זיך וועגן פדיון שבויים פון ספרים:

ספרים פון תורה זיינען אן ענין פון חכמה⁸ [און אין דעם גופא – חכמה קדושה, חכמת התורה]. דערפון איז פארשטאנדיק, אז יעדער ספר אין תורה איז נוגע אויך צו אַלע אַנדערע ספרים, וויבאלד אַז דורך דעם לימוד און דער ידיעה אין דעם ספר קומט צו אַ הוספה אין דער הבנה והשגה פון אַנדערע ספרים.

אַזוי אויך בנוגע לעניננו: היות אַז די שלימות הלימוד פון די פריערדיקע ספרים (וואָס זייער פדיון האָט זיך אויפֿ-געטאָן בה' טבת) איז תלוי אין דעם לימוד הספרים הנמצאים לע"ע בשב"י, קומט אויס, אַז די שלימות הפדיון פון די ספרים⁹ (בה' טבת) – איז בשעת דאָס בריינגט דעם פדיון פון די ספרים ה' אמורים (און אַלע אַנדערע ספרים) וועל-כע וואָרטן נאָך אויף זייער פדיון.

[ובפרט אַז זיי זיינען ביידע אַ חלק פון אײן ספרי' – ספריית אגו"ח חב"ד שבנשיאותו דכ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורנו].

ב. ועוד וגי' עיקר (ואדרבא – הוא העיקר):

(8) כמ"ש (ואתחנן ד, ו) „כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים“.

(9) עיקר מטרת תכלית פדיונם היא הלימוד בהם, כדלקמן ס"ג.

די מצוה פון פדיון שבויים (בה' טבת) – בריינגט (ע"ד „מצוה גוררת מצוה“) אויך דעם אמת'ן און פולקאמן פדיון שבויים דורך דעם אויבערשטן – דער פדיון פון אַלע אידן (וכל עיני תורה וכל העינים כולם) פון דעם גלות צו דער גאולה האמיתית והשלימה.

ויש להוסיף, אַז אויך דער ענין (די שייכות פון פדיון שבויים להגאולה) איז מודגש במיוחד בנוגע צו פדיון שבויים פון ספרים – כידוע¹⁰, אַז דער ענין הגאולה איז תלוי אין דעם פדיון (דער בירור וזיכוך והעלאה) פון אַלע ניצוצי קדושה וועלכע געפינען זיך „בשב"י אין דעם העלם והסתר פון וועלט; און ווי-באלד אַז אַלע עינים הויבן זיך אָן און ווערן נמשך פון תורה¹¹ – איז פאַר-שטאַנדיק, אַז דער כח אויף דעם קומט פון דעם ענין דוגמתו בתורה – דער פדיון פון עיני תורה וועלכע געפינען זיך בשב"י.

ג. נאָך אַ נקודה אין דער שייכות פון די צוויי עינים:

דער אמת'ער פדיון שבויים און נצחון פון די ספרים איז, כמובן ופשוט, דוקא בשעת אַז דורך דעם קומט צו נאָך מער אין לערנען ספרים פון תורה¹² [כולל

(10) תו"א וישב כז, ד. ובכ"מ.

(11) ראה ב"ר בתחלתו. זח"א קסא, ריש ע"ב.

(12) ראה בארוכה שיחת ש"פ ויגש ה' טבת תשמ"ח (סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 184 ואילך). ושם, שאף שהעיקר והכלל הוא ספר תורה, מ"מ כדי שיהי' הלימוד בפועל („ולמדה גו' שימה בפיהם“ (וילך לא, יט)) צריך ללמוד בריבוי ספרים המבארים ומפרשים בפרטיות את כל העינים שבס"ת. וכהפס"ד (רא"ש ה' קטנות ריש ה' ס"ת. שו"ע יו"ד סע"ר ס"ב) שמצות כתיבת ס"ת האידנא היא בכתיבת ספרים. וראה גם שיחת ה' טבת תשמ"ט.

בעיקר – אין דער לימוד בספרים אלו]. דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז דער טאָג פון ה' טבת דאַרף מיט זיך בריינגען אַ חיזוק והוספה בלימוד ספרים פון תורה, אָנהויבנדיק פון דעם ערשטן „ספר“¹³ בתורה שבע"פ – ספר המשניות.

ועפ"ז איז מובן נאָך מער ווי דער פדיון הספרים בריינגט צו דעם פדיון הכללי להגאולה – כמפורש אין פסוק¹⁴ „ציון במשפט תפדה גו'“, ד.ה. אַז דורך לימוד התורה [וואָס אין דעם באַשטייט כנ"ל דער אמת'ער נצחון ופדיון ה' ספרים] – ווערט אויפגעטאָן די פד' פון „ציון“. ובפרט דורך לימוד הספרים¹⁵, אָנהויבנדיק פון ספר המשניות¹⁶ – כמאמר חז"ל¹⁷, „אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות המשניות“.

און דער „ציון במשפט תפדה“ איז נאָך מער בהדגשה – דורכן לימוד אין די ספרים וואָס זיינען נפדה געוואָרן¹⁸.

(13) ובלשון הרמב"ם (בהקדמתו לספר היד) – „מימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש לא חיברו חיבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה. . . והוא קיבץ כל השמועות וכל הדינים. . . וחיבר מהכל ספר המשנה“.

(14) ישע"א, כז.

(15) ראה ה' ת"ת לאדה"ז רפ"ב (וש"ג), ש„בזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והש"ע והגהותיו בכלל משנה יחשבו“ ועפ"ז אולי י"ל שכ"ה גם ביחס לנדר"ד. ועצ"ע.

(16) ולהעיר ש„מצוה גוררת מצוה“ הוא מאמר המשנה.

(17) ויק"ר פ"ז, ג. וראה תו"א שמות מט, ג. תו"ח שם יח, א"ב. לקו"ת דברים א, סע"ב ואילך. ובכ"מ. וראה „תשובות וביאורים“ ס"ד ס"ה (ע' 19 ואילך).

(18) ויש לומר, שגם כינוס הגליות שנעשה „בזכות המשניות“ הוא בהדגשה יתירה ע"י לימוד במשניות ועד"ז בספרי פס"ד (ראה הערה 15) שנפדו משב"י – כ, טעם הדבר שבזכות המשניות הגליות מתכנסות הוא לפי שעל ידה נפעל בירור הניצוצות

ולהוסיף, אַז פון דעם איז אויך מובן בהנוגע לפועל – אַז דער מאורע פון ה' טבת דאַרף בריינגען לכל לראש אַ חיזוק והוספה בלימוד הספרים¹⁹, כולל ומתחיל מלימוד המשניות – וואָס דאָס בריינגט אַז פון דעם פדיון הספרים קומט מען גלייך צו דעם פדיון פון דער גאולה, כנ"ל. און דורך די עצם החלטות בזה – איז וויבאלד אַז דער אויבער-שטער זעט אַז דאָס זיינען החלטות אמיתיות און מ'וועט זיי זיכער מקיים זיין, זיינען די החלטות עצמן פועל²⁰ פונקט ווי מ'וואַלט שוין געלערנט די משניות²¹.

ד. ויש להוסיף ולקשר כל הנ"ל – ע"ד הרמז – צו פרשת השבוע, פ' ויגש:

עס שטייט אין זהר²², אַז „ויגש אליו יהודה“ איז דער ענין פון סמיכת²³ גאור-לה לתפלה (אַז פון ברכת „גאל ישראל“ גייט מען גלייך אַריבער – בלי שום הפסק – צו תפלת העמידה, אָנהויבנדיק מיט דעם פסוק²⁴ „אדני“ שפתי תפתח גו'“, וואָס „כתפלה²⁵ אריכתא דמיא“²⁶).

שבעולם (ראה תו"א שם. ובארוכה – תו"ח שם). ונת"ל (סע"ף ב) ש"ע" פדיון ספרים בתורה ניתוסף בהכח לפדיון ניצוצות שבעולם.

(19) ראה סה"ש תשמ"ח שם ע' 187 ואילך.

(20) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סתקע"א ס"ג.

(21) ובפרט שהחלטות מתקבלות במקום קדוש, וב„בית המשולש“ – בית תפלה, בית תורה ובית מעשים טובים (כמדובר כמ"פ).

(22) ח"א ריש פרשתנו (רה, ב). וראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' קכח. וש"נ.

(23) ברכות ד, ב. שם ט, ב. רמב"ם ה' תפלה פ"ז הי"ז. טושו"ע או"ח ס"ו ס"ח. שו"ע אדה"ז שם ס"ט. טושו"ע ודאדה"ז שם ר"ס קיא.

(24) תהלים נא, יז.

(25) ברכות שבעה ערה 23.

(26) ועד"ז ברכת השכיבנו בתפלת ערבית – ש„כגאולה אריכתא דמיא“ (שם).